

Mitä kunniaaväkiävalta on?

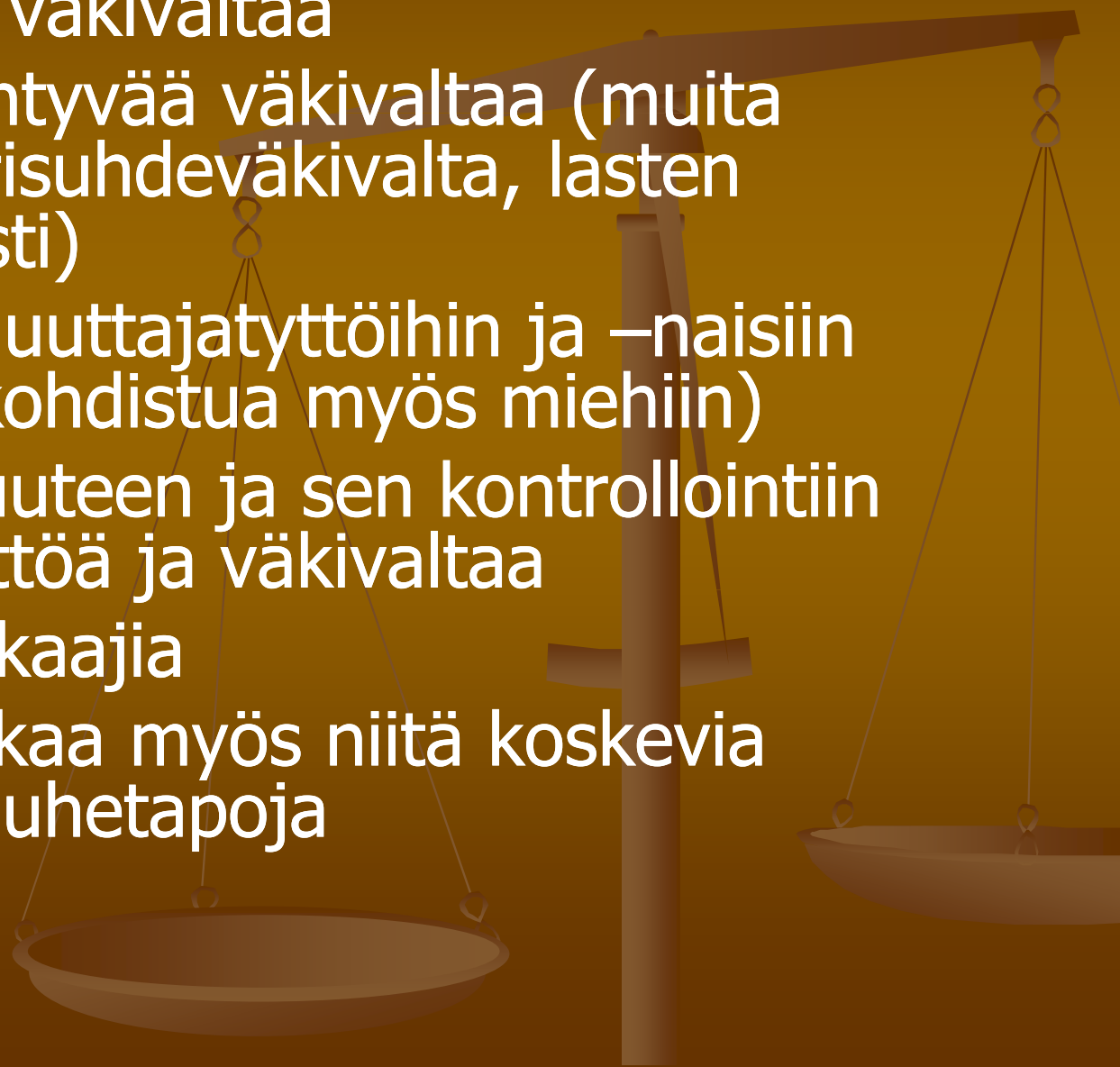
YTT, yliassistentti Suvi Keskinen
Tampereen yliopisto
4.2.2009 Mies Suomessa, Suomi
miehessä-luentosarja

Meneillään oleva tutkimus

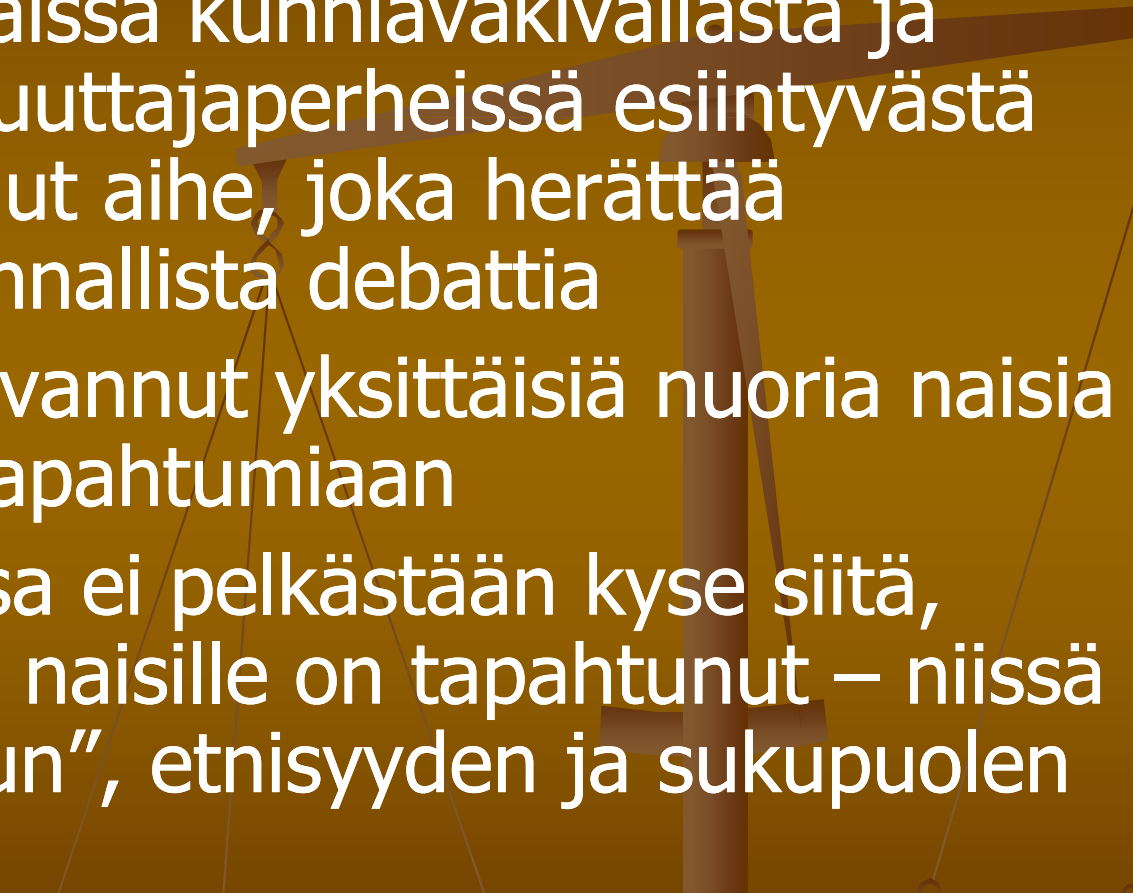
- käsittelee maahanmuuttajanaisiin kohdistuvaa väkivaltaa perheissä ja sen yhteiskunnallisia määrittelyjä
- Aineistot:
 - väkivaltaa kokeneiden maahanmuuttajanaisten haastattelut (13)
 - väkivaltatyön ammattilaisten (poliisin, sosiaalitoimen, turvakotien ja järjestöjen) haastattelut (35)
 - media-aineisto
- tuleva tutkimus (3-vuotinen): aihetta koskeva yhteiskunnallinen puhe ja politiikat Suomessa ja Tanskassa

Kunniaväkivalta on

- sukupuolistunutta väkivaltaa
- osa perheissä esiintyvää väkivaltaa (muita muotoja esim. parisuhdeväkivalta, lasten pahoinpitely, insesti)
- pääosin maahanmuuttajatyttöihin ja –naisiin kohdistuvaa (voi kohdistua myös miehiin)
- naisen seksuaalisuuteen ja sen kontrollointiin liittyvää vallankäyttöä ja väkivaltaa
- useita tekijöitä/uhkaajia
- paitsi tekoja ja uhkaa myös niitä koskevia yhteiskunnallisia puhetapoja

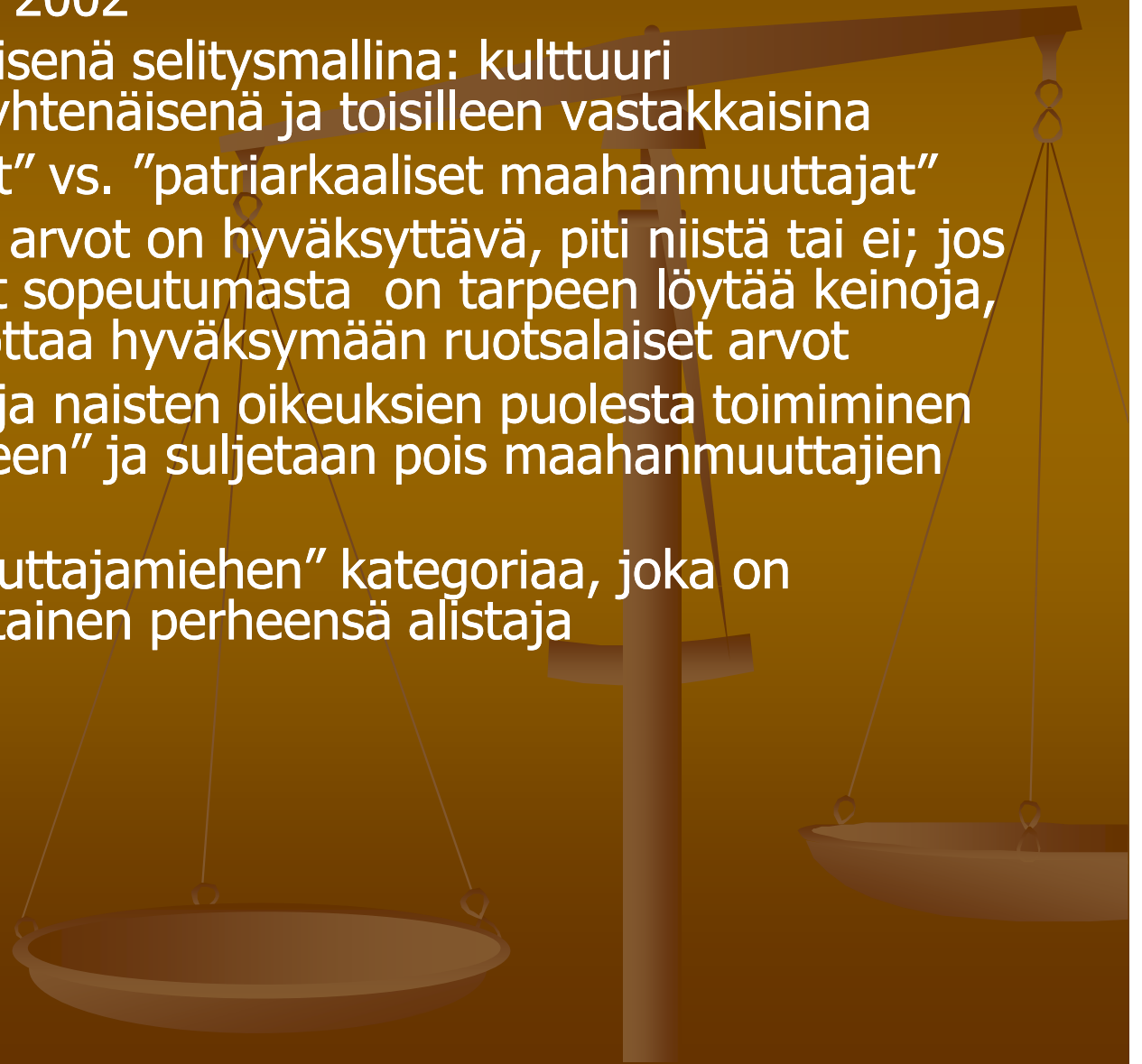

Pohjoismainen ongelma?

- monissa Pohjoismaissa kunniaväkivallasta ja muusta maahanmuuttajaperheissä esiintyvistä väkivallasta on tullut aihe, joka herättää kiihkeitä yhteiskunnallista debattia
 - media on usein kuvannut yksittäisiä nuoria naisia ja heidän elämäntapahtumiaan
 - median kuvauksissa ei pelkästään kyse siitä, mitä näille nuorille naisille on tapahtunut – niissä neuvotellaan "rodun", etnisyyden ja sukupuolen merkityksistä
-

Ruotsi: "kunniamurhat"

- Fadime Sahindalin murha 2002
- kulttuuri väkivallan keskeisenä selitysmallina: kulttuuri monoliittisena, sisäisesti yhtenäisenä ja toisilleen vastakkaisina
- "tasa-arvoiset ruotsalaiset" vs. "patriarkaaliset maahanmuuttajat"
- Mona Sahlin: ruotsalaiset arvot on hyväksyttävä, piti niistä tai ei; jos jotkut ryhmät kieltäytyvät sopeutumisesta on tarpeen löytää keinoja, joilla heidät voidaan pakottaa hyväksymään ruotsalaiset arvot
- tasa-arvon, demokratian ja naisten oikeuksien puolesta toimiminen sijoitetaan "ruotsalaisuuteen" ja suljetaan pois maahanmuuttajien kulttuurista ja historiasta
- rakennetaan "maahanmuuttajamiehen" kategoriaa, joka on patriarkaalinen ja väkivaltainen perheensä alistaja

Norja ja Tanska: ”pakkoavioliitot”

- käsitelty usein muslimiväestöön ja islamiin liittyen
- naisten oikeuksia ja feministisiä näkemyksiä käytetty maahanmuuton vastaisen politiikan osana
- Tanskassa tiukennettu maahanmuuttopolitiikkaa vetoamalla ”pakkoavioliittoihin”: 24 v. ikäraja niille jotka aikovat avioitua ulkomaalaisen kanssa, riittävä taloudellinen asema, läheisemmät siteet Tanskaan kuin mihinkään muuhun maahan
- ongelmaksi määritelty ”pakko-, näennäispakko- ja järjestetyt avioliitot”: perhemuodot, jotka poikkeavat siitä mikä ymmärretään ”tanskalaiseksi” perheeksi ja ”tanskalaisiksi arvoiksi”

Entä Suomi?

Kaksi vaihetta:

- kunniaväkivaltadiskurssi saapui Suomeen Fadime Sahindalin murhan myötä, erittäin vakava väkivalta yhdistyi tähän
- institutionalisoitumisen vaihe: erilaisia projekteja aiheen ympärille, koulutusta ammattilaisille aihepiiristä
- aineisto:
 - sanomalehtien kirjoitukset (Helsingin Sanomat, Turun Sanomat, Iltasanomat) 2002 ja 2006
 - diskurssianalyttinen luenta

”Meillä” vai ”muualla”? Suomi onnekkaana sivustakatsojana

- ruotsalainen puhetapa siirtyi suoraan Suomeen: kulttuuri selitysmallina, patriarkaaliset maahanmuuttajat
- neuvottelua siitä minne ilmiö sijoitetaan: pääasiassa mediassa sijoitettiin ”muualle”, Suomen ulkopuolelle – Ruotsiin, Turkkiin, Jordaniaan
- joitain yrityksiä sijoittaa ilmiö Suomeen myös tehtiin
- yleisesti ottaen kuitenkin rakennettiin kuvaa Suomesta ”onnekkaana sivustakatsojana”

Esimerkki: ei vielä meillä

- Sisäministeriön hallitusneuvoksen Annikki Vanamo-Alhon mukaan järjestetyt avioliitot ovat toisen sukupolven ongelma, jota Suomessa ei vielä ole. Suomessa ei ole edes aikomusta ryhtyä selvittämään järjestettyjen avioliittojen määrää, kuten Ruotsissa tehdään. "Pohjoismaisissa kokouksissa on keskusteltu järjestetyistä avioliitoista. Me tiedämme, että se on ongelma muualla, mutta ei vielä meillä. Olemme kymmenen vuotta muita jäljessä." (HS 1.2.2002)

Myöhempi keskustelu aiheesta

- suomalaisessa uutisoinnissa käytetään kulturalistisia puhetapoja ja rakennetaan välillä dikotomisia kuvauksia, mutta eivät toistu yhtä usein median kuvauksissa kuin muissa Pohjoismaissa
- ilmiö ei ole yhtä politisoitunut kuin muissa Pohjoismaissa
- käsitellään ennen kaikkea sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä (median lisäksi): kaikki haastattelemani ammattilaiset tunnustivat ko. puhetavan, mutta vain osa käytti sitä työnsä ja asiakkaidensa elämän tulkitsemiseen

Esimerkki: dikotomisointi

Tavanomaisesta poikkeavia rikoksia (HS 18.3.2006)

Tyypillinen suomalainen henkirikos: "Suomessa syntynyt, keski-ikäinen syrjäytynyt mies tappaa humalassa ja pikaistuksissaan tuttavansa"

Viime aikoina Helsingissä tapahtunut henkirikoksia, jotka ovat poikenneet kaavasta (Haagan ja Suutarilan surmat). "Ne ovat tapahtuneet julkisilla paikoilla, tekijät eivät ole olleet päihtyneitä ja yleensä tekotavat ovat olleet raaempia kuin keskimääräisessä suomalaisessa henkirikoksessa." "Teot ovat myös olleet suunnitelmallisia. Kuten Haagassa, jossa tekijä oli kytännyt uhria pitkään. Parissa tapauksessa on käyty etukäteen ostamassa kaupasta veitsi. Yhteinen tekijä molemmille surmille on myös se, että niin niiden tekijät kuin uhrit olivat ulkomaalaistaustaisia."

Jos olisi verrattu kantasuomalaisten parisuhdeväkivaltaan, näin vastakkaista kuvaa olisi ollut vaikea rakentaa

Yhteenvetoa

- "kulttuuri" yleisenä selitysmallina "toisten" väkivallalle, "meidän" väkivalta taas on yksittäisen, poikkeavan yksilön teko tai seurausta syrjäytymisestä
- vahvistaa vastakkainasettelua "me" ja "muut" ("suomalaiset" ja "maahanmuuttajat")
- kulttuurin ymmärtäminen staattisena ja kaikenkattavana vs. jatkuvasti muotoutuvana ja sisäisesti moninaisena, kohtaamisissa muiden kulttuuristen vaikutteiden kanssa
- onko Suomessa yhtenäinen ja yhteinen kulttuuri?

Voiko kunniaväkivallasta puhua?

- Kyllä - kyse on siitä, *miten* puhutaan
- sekä valtaväestön että maahanmuuttajien perheissä esiintyy väkivaltaa, yhteisiä piirteitä ja eroja
- onko tiukka eronteko "perheväkivallan" ja "kunniaväkivallan" välillä mielekäs?
- kaksijakoisten vastakkainasettelujen välttäminen
- kulttuurista puhutaan harkiten, kulttuurin käsite
- suomalaisen kontekstin merkitys, ei vain "reppu joka kannetaan kotimaasta"
- moninaisuuden ja sisäisen epäyhtenäisyyden näkeminen valtaväestön ja maahanmuuttajien piirissä

